

แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบง แม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

Management Guidelines for Educational Curriculum of BanPaBongMaeChan School Chiang Rai Primary Educational Service Area Office, Region 3

วันที่รับบทความ: 9 เม.ย. 66

อำนาจ เมืองเปรม¹

วันที่แก้ไขบทความ: 16 ธ.ค. 66

Amnart Muangpram¹

วันที่ตอบรับ: 28 ธ.ค. 66

ไพโรภ รัตนชูวงศ์²

Pairop Rattanachuwong²

สุวดี อุปปินใจ³

Suwadee Ouppinjai³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ 2) แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ และ 3) แนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา สภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู จำนวน 24 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ได้แก่

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (2565)

¹ Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (2022)

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก)

² Assistant Professor in Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (Advisor).

³ รองศาสตราจารย์ ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)

³ Associate Professor in Master of Education (Educational Administration) Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. (Co Advisor).

ผู้บริหารและครู โรงเรียนต้นแบบ จำนวน 4 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเสนอแนวทาง จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการจำเป็น วิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์สรุปเป็นความเรียง

ผลการศึกษา พบว่า 1.ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ค่าเฉลี่ยโดยรวม มีค่า (PNI= 0.126) 2. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ พบว่า 1) มีการศึกษาสภาพความต้องการของชุมชนและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่องหลักสูตร 2) มีการจัดเตรียมงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับการทำหลักสูตร 3) มีการวางแผนวิจัยหลักสูตรและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) มีการเผยแพร่ผลงานนวัตกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล 3.แนวทาง การพัฒนา พบว่า 1) ควรมีการศึกษาสภาพความต้องการของชุมชนและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่องหลักสูตร 2)ควรมีการจัดเตรียมงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับการทำหลักสูตร 3) ควรมีการวางแผนวิจัยหลักสูตรและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) ควรส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานนวัตกรรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้หลักสูตร

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านป่าบงแม่มัง

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the situation, 2) best practices, and 3) guidelines for managing the school curriculum of Ban Pa Bong Mae Chan School. Office of the District of Chiang Rai Primary Educational Service Area 3. The population used in the study was 24 administrators and teachers. Best practice informants consisted of 4 administrators and teachers of the model school and 6 guideline informants. Research tools It consisted of questionnaires, interview forms and focus group discussions. Data was

analyzed using mean analysis. standard deviation Priority Need Index:PNI analyze the content synthesize the summary into an essay.

The results of the study showed that: 1. Current condition. at a high level desirable condition 2. Best practices found that 1) There is a study of the needs of the community and develops personnel to have knowledge of the curriculum. 2) There is a budget and materials prepared in accordance with the curriculum. 3) There is a curriculum research plan and an atmosphere conducive to learners' learning. 4) Innovation works are disseminated and knowledge exchanged. 5) There is supervision, supervision, monitoring, and evaluation. 3. Development guidelines found that 1) there should be a study of the needs of the community and develop personnel to have knowledge of the curriculum. 2) Budget and materials should be prepared in accordance with the curriculum. 3) There should be a curriculum research plan and an atmosphere conducive to learners' learning. 4) Innovation should be promoted and exchanged. 5) There should be supervision, supervision, monitoring, evaluation, curriculum use.

Keywords: Management, School Curriculum, BanPaBongMaeChan School

บทนำ

ในปัจจุบันโลกของเรามีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของทุกคน ทั้งในระดับชุมชน สังคม ประเทศ และในระดับนานาชาติ ซึ่งผลกระทบดังกล่าวมีทั้งด้านที่มีคุณประโยชน์และด้านที่เป็นโทษ ประเทศบางส่วนได้รับประโยชน์อย่างมากมาย แต่ในขณะเดียวกันหลายสังคมหรือหลายชาติมีความเสียเปรียบมากยิ่งขึ้น ดังนั้น เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงไประบบการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดการศึกษาให้เยาวชน และประชาชนมีศักยภาพนั้นมีสิ่งสำคัญที่เป็นมาตรฐานในการกำหนดแนวทางการจัด

การศึกษา คือ หลักสูตร เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือที่ใช้จัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรกำหนด หลักสูตรจึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนชาวไทยทุกคนตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 2) การบริหารหลักสูตร เป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการนำหลักสูตรสู่การเรียนการสอนในสถานศึกษาได้ตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

การบริหารจัดการหลักสูตร เป็นการบริหารงานที่มีขอบข่ายกว้างขวางครอบคลุมหลายมิติ เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย และต้องอาศัยองค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ มากมาย เปรียบเสมือนการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด การส่งเสริมสนับสนุน และการกำกับ ดูแลคุณภาพการใช้หลักสูตร โดยนำเสนอให้เห็นภาพตลอดแนวตั้งแต่วาระระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และสถานศึกษา และจะเน้นเป็นพิเศษเกี่ยวกับการดำเนินการในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ เอกสารฉบับนี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน เห็นแนวทางในการดำเนินการในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการส่งเสริม และดูแลด้านคุณภาพการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, น. 1-10)

หลักสูตรสถานศึกษาเป็นแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียน มีความรู้ ความสามารถโดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพของตนรวมถึงมวลประสบการณ์ ที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำไปสู่การปฏิบัติได้ การบริหารงานด้านหลักสูตรของสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางซึ่งคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนดจากนั้นสถานศึกษาจะต้องทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

เช่น ผู้บริหาร ครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจน คณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันวางแผนกำหนดแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนของสถานศึกษา
จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองท้องถิ่นและชุมชน
เน้นการปฏิบัติ มีการประเมินผลตามสภาพจริงให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และสามารถ
นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 12)

โรงเรียนบ้านป่าบางแม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย จัดการศึกษาในระดับ
อนุบาล และประถมศึกษา โดยจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ซึ่งจากการศึกษารายงานการพัฒนาคุณภาพ
การศึกษาของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนบ้านป่าบางแม่จัน และ
การสอบถามจากคณะครู พบว่า บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่เพียงพอในการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษา ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีเวลาเตรียมความพร้อมน้อย
จึงขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตร และการ จัดการหลักสูตรสถานศึกษาของ
กระทรวงศึกษาธิการ ขาดความแน่นอน ไม่ชัดเจน จึงมีระยะเวลาใน การจัดทำหลักสูตรน้อย
มีเวลาในการวางแผนน้อยเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล และขาดความ
ต่อเนื่อง ประกอบกับการที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ความรู้ในสาขาต่างๆ
ที่เพิ่มขึ้น และเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้บุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้อง
ปรับปรุง ตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพ
การบริหารจัดการหลักสูตร สถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบางแม่จัน และศึกษาแนวปฏิบัติ
ที่เป็นเลิศของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบ เพื่อจะนำ
ผลการศึกษาไปเสนอเป็นแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน
บ้านป่าบางแม่จันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

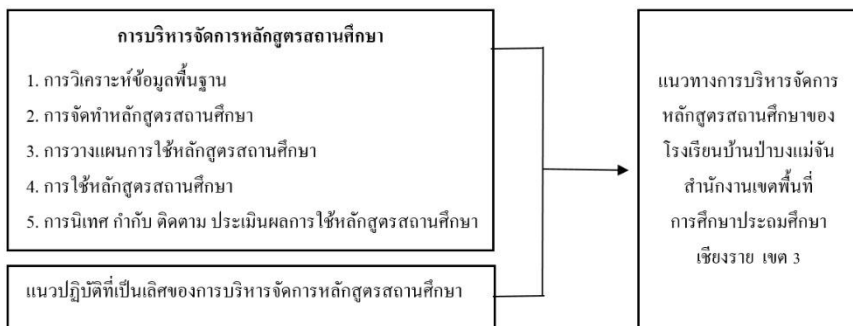
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - 1.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
 - 1.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร
2. ขอบเขตประชากร
 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนบ้านป่าบงแม่จัน จำนวน 24 คน
 2. การศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มผู้ข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 4 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง
 3. การเสนอแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านป่าบงแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มผู้ข้อมูลในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ศึกษาานิเทศก์ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านป่าบงแม่จัน จำนวน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ผู้ที่มีคุณสมบัติเกี่ยวข้องกับงานหลักสูตรสถานศึกษา

กรอบแนวคิด

ในการศึกษครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มั่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายคน ให้ความหมายของการบริหาร ดังนี้

วิโรจน์ สารรัตนะ (2545, น.3) สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554, น. 8) และสุนทร โคตรบรรเทา (2560, น. 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป รวมถึงการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

นอกจากนี้ สาคร สุขศรีวงศ์ (2550, น. 24-25) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหาร จะทำให้ผู้บริหารสามารถตอบคำถามได้อย่างมีหลักการและเพิ่มโอกาสแห่งความสำเร็จให้แก่องค์กรด้วยการมีความรู้ทางวิชาการจัดการที่ถูกต้องจึงทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารและจัดการองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเลื่อนตำแหน่งหรือถูกโยกย้าย

ไปยังหน่วยงานอื่นภายในองค์กรหรือ จำเป็นต้องเปลี่ยนไปบริหารองค์กรอื่น ความรู้ในทาง การบริหารการจัดการ ยังเป็นพื้นฐานให้สามารถทำหน้าที่ในตำแหน่งใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้ว่า แม้ผู้บริหารทั้งภาครัฐและเอกชนหลายๆ ท่านที่ต้องสลับ สับเปลี่ยนและโยกย้ายงานอยู่เป็นประจำทั้งๆ ที่บางครั้งเป็นการย้ายงานไปสู่องค์กรที่มีลักษณะ งานหรือลักษณะทางธุรกิจที่แตกต่างจากองค์กรเดิมอย่างสิ้นเชิง แต่ผู้บริหารเหล่านั้นก็สามารถ ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สรุปได้ว่าการบริหารมีความสำคัญ คือ สามารถทำให้ผู้บริหารสามารถประสานงาน มอบหมายงานและปฏิบัติงานในหน้าที่และความ รับผิดชอบได้เป็นผลสำเร็จ เป็นปัจจัยกำหนดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร เพื่อนำพาองค์กรให้ไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ธนกร สิริสุคันธา (2559, น. 27-28; อ้างอิงจาก Fayol, 1949 : 97) อนิวัช แก้วจันทังค์ (2557, น. 47-48; อ้างอิงจาก Gulick and Urwick, 1937 . Unpaged) และวิเชียร วิทญูดม (2554, น. 2-10; อ้างอิงจาก Weber, 1996, น. 399) ได้ให้แนวคิดทฤษฎีการบริหาร สรุปได้ว่า แนวคิด ทฤษฎีการบริหาร เป็นแนวความคิดการบริหารที่ถูกรวบรวมไว้อย่างเป็นรูปแบบ มีการพัฒนามา อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับโดยทั่วไป สามารถนำมาบริหารองค์กรได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร

มีนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่าน ให้ความหมายของการหลักสูตร ดังนี้

ฉันท ชาติทอง (2550, น 7) ชีระ รุญเจริญ (2550, น. 280) และชวลิต ชุกก่าแพง (2551, น. 12) ได้ให้ความหมายของหลักสูตร สรุปได้ว่า มวลประสบการณ์ที่เป็นเนื้อหา สารสำคัญ กิจกรรมต่างๆ ที่ออกแบบขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ จนสามารถพัฒนาตนเองตามเป้าหมายการศึกษา

นอกจากนี้ ชวลิต ชุกก่าแพง (2551, น. 13) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจ สำคัญของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาระดับใดหรือ ประเภทใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้ เพราะ หลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะเป็น เครื่องมือสำคัญในการกำหนดอนาคตทางการศึกษาของสังคมนั้นๆ หรือ อาจกล่าวอีกนัยว่า หลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ซึ่งครูจะต้อง

ปฏิบัติตาม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีจุดหมาย หรือมีมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรจึงเป็นเครื่องชี้นำทางถึงความเจริญของประเทศ ประเทศใดที่มีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย และมีประสิทธิภาพ ย่อมนำไปสู่คุณภาพของคนในประเทศนั้น สรุปได้ว่า หลักสูตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนในสังคมให้มีคุณลักษณะที่สังคมคาดหวัง เป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษารับรู้ผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญของงานของบุคคล สามารถปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม วางรากฐานความคิดที่เป็น การสนับสนุนและสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง เพื่อให้เป็น สมาชิกที่ดีของสังคม

วิชัช วงษ์ใหญ่ (2554, น. 95) เบญจวรรณ กี่สุขพันธ์ (2558, น. 32) และสมเกียรติ อินทสิงห์ (2563, น. 33) ได้ให้ความหมายของการบริหารหลักสูตร สรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานและการจัดการหลักสูตร รวมถึงทรัพยากรต่างๆ ของหลักสูตร การวางแผน การใช้หลักสูตร การควบคุมดูแล กำกับติดตาม ประเมินผล และควบคุมคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการทำงานมีแบบแผน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้เต็ม ศักยภาพ

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539, น. 25) กมล ภูประเสริฐ (2545, น. 32-37) และประเวศ เวชชะ (2562, น. 453-487) ได้ให้แนวคิดของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สรุปได้ว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการดำเนินงาน ที่เริ่มต้นตั้งแต่ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การจัดทำหลักสูตร การวางแผนการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิทยา สุทธิ (2555, น. 66-73) ได้ทำการวิจัย การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนเมืองบุรีรัมย์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่ม โรงเรียนเมืองบุรีรัมย์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายการกิจกรรมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

โดยภารกิจที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ภารกิจการส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา รองลงมาคือ ภารกิจการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและภารกิจกำกับ ดูแลคุณภาพตามลำดับ

สงกรานต์ เรื่องประทีป (2559, น. 88-98) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.41) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา รองด้านการสรุปผลการ ดำเนินการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผน ดำเนินการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลและการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตร ตามลำดับ

ธีรธี อื่นคำ (2561, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาสพ) ผลวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาสพ) เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสภาพการวางแผนการใช้หลักสูตร ด้านสภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ด้านสภาพการสนับสนุนการใช้หลักสูตร และด้านสภาพการประเมินการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านสภาพการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาสพ) เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย นโยบายการให้บริการ บุคลากรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ ส่วนปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย สภาพสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยีและการสื่อสาร สภาพเศรษฐกิจการเมืองและกฎหมาย

3. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาสพ) เพื่อรองรับการจัดการเรียนการสอนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ควรมี

แนวทางดังนี้ 1)แนวทางที่จะให้ครู บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตรคือ ควรจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด ควรให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรผู้ปกครองและชุมชนร่วมกันประชุมวางแผน ร่วมกัน รับผิดชอบ นำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพมาใช้ตลอดจนศึกษาผลงานด้านหลักสูตรของ สถานศึกษาด้านแบบแล้วนำองค์ความรู้มาพัฒนาหลักสูตร 2)แนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ควรแจ้งข้อมูลข่าวสารและนโยบายของรัฐ ให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ ควรจัดกิจกรรมและแผนการเรียนที่หลากหลายเพื่อตอบสนองผู้เรียนและความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนและควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนหรือ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่การวางแผน การวิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การวัดและการประเมินและการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา 3)แนวทางในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สถานศึกษาควรมีการกำหนดแผนและปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อการวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศ กำกับติดตามและการประเมินการใช้หลักสูตร และนำวงจรการบริหารคุณภาพมาพัฒนากระบวนการทำงานและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและมีการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3

ประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจัน จำนวน 24 คน

เครื่องมือในการศึกษา

แบบสอบถาม จำแนกออกเป็น 2 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ข้อคำถามมีค่า 1.00 ซึ่งสามารถตัดสินใจได้ว่า ข้อคำถามมีความ สอดคล้องเหมาะสมกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.81

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสรุปผล นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index) ใน 2 ลำดับแรกของแต่ละด้าน และสรุปผล นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โดยการนำผล PNI ในแต่ละด้านไปทำการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากโรงเรียนต้นแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสำคัญ (Content Analysis) และนำเสนอรูปแบบความเรียง

ขั้นตอนที่ 3 เสนอแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจัน จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสำคัญ (Content Analysis) และนำเสนอรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากการวิเคราะห์ ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ รองลงมาคือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยแยกเป็นรายด้านดังนี้

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน รายการที่มีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา และจุดเน้นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสนองความต้องการของชุมชนและผู้เรียน รองลงมา คือ มีการประชุมชี้แจงบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา สร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียนให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รายการที่มีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ มีการจัดเตรียมงบประมาณให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา รายการที่มีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ มีการวางแผนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา รองลงมาคือ มีการวางแผนส่งเสริมสนับสนุนในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ รายการที่มีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำเสนอเผยแพร่ผลงานวิชาการและนวัตกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาคือ สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา

ด้านการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา รายการที่มีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รองลงมาคือ มีการวางแผนดำเนินการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แนวปฏิบัติดังนี้ 1) สถานศึกษาทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษาเพื่อไปกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน 2) มีการประชุมชี้แจงบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา สร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียนให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย สนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แนวปฏิบัติดังนี้ 1) สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและจัดทำแผนงาน โครงการ

เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) มีการจัดเตรียมงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และนอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ได้แนวปฏิบัติดังนี้

1) สถานศึกษามีการวางแผนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง 2) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนและสภาพแวดล้อมภายนอกชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ได้แนวปฏิบัติดังนี้ดังนี้

1) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีการนำเสนอเผยแพร่ผลงานวิชาการและนวัตกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ เป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

ด้านการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ได้แนวปฏิบัติดังนี้ดังนี้ 1) สถานศึกษามีการประเมินการใช้หลักสูตร นำผลการตรวจสอบการใช้หลักสูตร มาวิเคราะห์เพื่อวางแผนหาแนวทางการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) สถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมาย แผนงาน การนิเทศภายในสถานศึกษา ตลอดจนจนถึงการประเมินผลการนิเทศภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการนิเทศอย่างเป็นระบบ และจัดทำเป็นสารสนเทศข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรในปีถัดไป

3. ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านปางงเม้งจัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้แนวทางดังนี้

3.1 ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 1) สถานศึกษาควรมีวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษาเพื่อไปกำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและสนองความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน 2) สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับ

หลักสูตรสถานศึกษา สร้างความตระหนักให้แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียนให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3.2 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 1) สถานศึกษาศรมมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาและจัดทำแผนงานโครงการ 2) เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีการจัดเตรียมงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และนอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

3.3 ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 1) สถานศึกษาศรมมีการวางแผนด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง 2) สถานศึกษาศรมส่งเสริมสนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนและสภาพแวดล้อมภายนอกชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

3.4 ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ 1) สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีการนำเสนอเผยแพร่ผลงานวิชาการและนวัตกรรมเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ เป็นการส่งเสริมความเป็นนักวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) สถานศึกษาศรมมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

3.5 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา 1) สถานศึกษาศรมมีการประเมินการใช้หลักสูตร นำผลการตรวจสอบการใช้หลักสูตรมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนหาแนวทางการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) สถานศึกษาศรมกำหนดเป้าหมาย แผนงานการนิเทศภายในสถานศึกษา ตลอดจนถึงการประเมินผลการนิเทศภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการนิเทศอย่างเป็นระบบ และจัดทำเป็นสารสนเทศข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรในปีถัดไป

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนมีส่วนช่วยในการวางแผนหลักสูตรและนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของชาวลิต ชูกำแพง (2551, น. 65) กล่าวว่า การวางแผนหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ในการประเมินหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร โดยอาศัยบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การบริหารหลักสูตรใดๆ ให้มีประสิทธิภาพผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับ ตัวหลักสูตรนั้นและนำหลักสูตรนั้นไปใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนก อักคีเดช (2549, น. 68) ได้ ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การวางแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการและดำเนินการประชุมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรควรจัดสัมมนาครูให้เกิดความรู้ความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษาในทิศทางเดียวกัน จะส่งผลต่อการนำไปใช้ในการจัดทำแผนการสอนได้ตรงตามเป้าหมายหลักสูตร

2. ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนต้นแบบ

จากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรพบว่า ด้านที่มีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือด้านการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เนื่องจากครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นผู้ศึกษาจึงนำปัญหาดังกล่าวไปศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ สรุปได้ดังนี้ สถานศึกษาดังจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อนำหลักสูตรไปสู่การสอน ครูและบุคลากรศึกษาหลักสูตร ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จัดทำโครงสร้างรายวิชา แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ และวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและมี การสนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

3. แนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับโรงเรียนบ้านป่าบางแม่จัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

สถานศึกษาต้องวิเคราะห์สภาพและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การวิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษา และ สถานศึกษาดังคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักวิชาการ และมาตรฐานการศึกษา (2553, น. 3) ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตร เป็น วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งต่างๆ ซึ่งมีแหล่งข้อมูลสำคัญมากมายที่เป็นประโยชน์ ต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของสุเรนทร์ ภูทองวิจิตร (2552, น. 66) ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ควรมีการวิเคราะห์สภาพและความต้องการของสถานศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ตรงกับความต้องการจะจำเป็นของตนเองให้มากขึ้น หรือศึกษาแนวทางจากสถานศึกษาอื่นๆ ประกอบการดำเนินงาน

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กมล ภูประเสริฐ (2545 : 32-37) ได้กล่าวถึง จัดทำสาระหลักสูตรส่วนที่เกี่ยวกับปัญหา ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น นอกจากนั้นยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ วิทยา สุทธิ (2555 : 66-73) ได้ทำการวิจัย การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมืองบุรีรัมย์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมืองบุรีรัมย์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานูริรมย์ เขต 1 โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก และแนวทางการบริหาร หลักสูตร ด้านการจัดทำหลักสูตร ผลปรากฏว่า มีการแต่งตั้ง คณะทำงานคณะกรรมการ บริหารหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลจากส่วนต่างๆ ได้แก่ หลักสูตร แกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรระดับท้องถิ่น และความต้องการของ สถานศึกษาและชุมชน

ด้านการวางแผนการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาต้อง มีการขับเคลื่อนนโยบายและแผนงานโดยการ ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้แก่ ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีการวางแผนการออกแบบหลักสูตร จัดทำและพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสม กับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับบริบทของชุมชน การนำหลักสูตร ไปใช้ และการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินการใช้หลักสูตร และข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร สถานศึกษา รวมถึงการวางแผนด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และ ความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีระ บุญเจริญ (2550, น. 304-305) ได้กล่าวถึงการวางแผนการ บริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อช่วยให้การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ประสบผลสำเร็จตาม จุดหมายที่ตั้งไว้ แผนการบริหารจัดการหลักสูตร จึงเป็นการกำหนดกิจกรรมการนำหลักสูตรไปใช้ให้ บรรลุผลสูงสุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงกรานต์ รุ่งประทีป (2559, น. 88- 98) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัย พบว่าด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีการวางแผน ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องในด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้

สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร เพื่อ นำหลักสูตรไปสู่การสอน ครูและบุคลากรศึกษาหลักสูตร ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนำ หลักสูตรไปใช้ในการจัดการ เรียนการสอน ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ จัดทำโครงสร้าง รายวิชา แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ และวัดและประเมินผลผู้เรียน

เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและมี การสนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553: 12) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ โดยมีครูผู้สอนหลักสูตรสถานศึกษา ไปกำหนดโครงสร้างรายวิชา และออกแบบหน่วยการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ชิริทธิ์ อ้นคำ (2561 : 85) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาท) ด้านสภาพการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ผลปรากฏว่า สถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ด้านการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องจัดทำแผนงาน โครงการนิเทศกำกับ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษา และการใช้หลักสูตรของครูผู้สอนโดยผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาอย่างชัดเจน เพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือและพัฒนาครู ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ บนหลักการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีการประเมินคุณภาพ ผู้เรียนมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำผลจากการติดตามมา ใช้เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553, น. 7) ได้กล่าวถึง การวิจัยและ ติดตามผลการใช้หลักสูตร เป็นการดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะๆ เพื่อนำผลจากการติดตามมาใช้ เป็นข้อมูลพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพ และมีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับวิทยาสุทธิ (2555, น. 73) พบว่าผลการวิจัย กำกับ ติดตาม ดูแลคุณภาพ มีแนวดำเนินการดังนี้ 1) นิเทศติดตามการใช้หลักสูตร 2) การประกันคุณภาพภายใน มีการการจัดโครงสร้างบริหารงานทั้ง 4 งานที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพ แต่งตั้งคณะกรรมการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา จัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ด้านที่มีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดด้านการใช้หลักสูตรสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการดำเนินงาน ควรหาแนวทางพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรวางแผน กำหนดนโยบาย และแนวทางเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

2. จากการแนะแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ เพื่อนำสู่การปฏิบัติ จัดการประชุมชี้แจงรายละเอียดแก่ครูและบุคลากรรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ส่งผลให้ประสบความสำเร็จและเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจันต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ด้านที่มีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

2. จากการนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ดังนั้น จึงควรศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าบงแม่มจัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้การปฏิบัติในงานหลักสูตรสถานศึกษา

รายการอ้างอิง

- กมล ภู่งประเสริฐ. (2545). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร:เมธิพิสส์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- มนต์ ชาติทอง. (2550). *เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: อติเนเพรส.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนกร ลีวิสุคันธา. (2559). *หลักการบริหารจัดการสมัยใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ลำปาง:บอยการพิมพ์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- ธีรธีร์ อินคำ. (2561). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชา)*. (การศึกษานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. เชียงราย
- เบญจวรรณ กี่สุขพันธ์. (2558). *หลักสูตร:การออกแบบและพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเลชั่น.
- ประเวศ เวชชะ. (2562). *การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). *กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- _____. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อาร์ แอนด์ ปรีนท์.

- วิเชียร วิทษุฒ. (2554). *ทฤษฎีองค์การแนวใหม่*. กรุงเทพมหานคร: ธนรัชการพิมพ์
- วิทยา สุทธิ. (2555). *การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาในกลุ่ม โรงเรียนเมืองบุรีรัมย์ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. บุรีรัมย์.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. *การบริหาร หลักการ ทฤษฎี ประเด็นทางการศึกษาและบทวิเคราะห์ องค์การศึกษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์พิสุทธิ์.
- สงกรานต์ เรื่องประทีป. (2559). *การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. ปทุมธานี.
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). *หลักการจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จี พี ไชเบอร์พริ้นท์.
- สมเกียรติ อินทสิงห์. (2563). *การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา*. เชียงใหม่: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.
- สุนทร ภูทองวิจิตร. (2552). *ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). ละเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สุธรรม ธรรมพัฒนานนท์. (2554). *หลักการ ทฤษฎี และนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *การบริหารการศึกษา หลักการ และทฤษฎี*. (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.

เอนก อัครเดช. (2549). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.
อนิวัช แก้วจันทน์. หลักการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สงขลา: นาคศิลป์โปรโมชั่น.